

5. Олійник А.Ю. Курс лекцій з конституційного права України: навч. посібник / А.Ю. Олійник, М.І. Кагадій; – К.: КНУТД; Дніпро: Ліра ЛТД, 2016. – 384 с.

Голомша М.Я.,
Заслужений юрист України,
член Головної ради товариства «Просвіта»
імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

ВІД МОНОПОЛІЙ ВЛАДНОГО ПРАВА ДО ПРАВА СЕРЕДОВИЩ ЖИТТЯ В МАЙДАННІЙ УКРАЇНІ ГЛОБАЛЬНИХ ГЕОСТРАТЕГІЧНИХ ДИСКУРСІВ

Хотілося би подякувати організаторам конференції за те, що вони підняли одну з найважливіших проблем сучасної України – право як наріжний камінь існування держави в сучасному глобальному геостратегічному дискурсі світу і відправна точка творення громадянином середовища життя тут і зараз у нас, в Україні.

Я не випадково говорю про громадянина і середовища життя. Нині ми, українці, стоїмо на порозі кардинальних трансформацій по формуванню абсолютно нових відносин між державою, громадою і особою. Відносин, які мають ще пройти складний шлях становлення та вироблення правових процедур, регламентів і навіть стилістик.

Ще римляни, які є основоположниками права у Європі, говорили, що усе право відноситься до осіб, об'єктів або встановлюється за позовами і визнавали три статуси права: статус свободи, статус громадянства і сімейний статус.

Україна виборола право на свободу і нині захищає його у протистоянні з глобальним гібридним агресором – путінським режимом, що панує над народами Російської Федерації.

В цій боротьбі ми захищаємо не лише свою свободу, незалежність і територіальну цілісність як державницьку соборність. Ми, українці, відстоюємо і право на свободу народів Європи і світу.

Хочу звернутись до шановного товариства із закликом до розуміння нових процесів, які відбуваються на міжнародній арені та на теренах нашої Вітчизни і необхідності визначення нової парадигми права в сучасних реаліях.

Право як фундамент мирної цивілізації партнерських держав на міжнародній арені аксіоматичні, на жаль, тільки в студентській аудиторії і то на початках навчання. В реаліях життя і особливо сучасного глобалізованого світу ця аксіома часто переростає в теорему, яку треба доводити часто, а сьогодні вже і кожен день в умовах трансформацій та модеративного динамічного моделювання ситуацій геостратегічного характеру.

Наша з Вами місія сьогодні збагнути та адекватно відповісти на декілька сучасних викликів:

- *Що таке проблема і статус права в сучасному державництві за умов глобальних трансформацій?*
- *Як нам рухатись, а головне – дійти - від права державної монополії до прав гідного спроможного громадянина?*
- *Чи можливе трансформування практик минулого у формати сучасного правового дискурсу?*
- *Як мають корелюватися права громадянина і громади в дискурсі творення ефективного сучасного державництва?*
- *Якими мають бути управлінські стилі в сучасних правових інституціях та глобальних середовищах мирної цивілізації?*
- *Як нам, колеги, затвердити право на щасливе життя як місію глобального державництва партнерського міжнародного товариства?*

Ці виклики, до яких ви можете додати ще низку актуальних постановок, ставлять перед нашим загалом прямі завдання по якісній зміні парадигми права в кількох напрямках.

Найперше – це пряме право. Для цього мало засвідчити, що Конституція є нормою прямої дії. Потрібно трансформувати правову свідомість держави, яка до цих пір потерпає від радянської спадщини беззаконня, в усвідомлене формування правової позиції посадової особи на підставі норм прямої дії для досягнення позитивного і ефективного результату.

Звертаю увагу на те, що безвідповідальне трактування і застосування континентального права (романо-германська правова сім'я), на якому базується правова система України, тиск з боку представників органів державної влади, призвели до розбалансування цієї системи і створення корупційного тла в правовому середовищі країни.

У зв'язку з цим хотів би звернутись до потенціалу прецедентного права. На цьому етапі - як дискусійного питання в середовищі правників. Найперше, варто розглядати прецедентне право як систему рішень, які в динаміці сучасного життя трансформуються в певну правову модель. А відтак виробляється стилістика права і етика судових та інших рішень. До того ж, на мою думку, прецедентне рішення апіорі стає арбітражним в подальшій правовій практиці сучасного глобалізованого світу.

Перед нами постає також проблема самоврядного права в стилістиці публічного права. В умовах процедур децентралізації, що мала б виконати комплексну демонополізацію, ми маємо по-державницьки глянути на систему правових відносин в трикутнику держава–громада–громадянин. З одного боку, тут варто уважно придивитись до спадщини – Магдебургського права, яке свого часу мали не лише українські міста, але й села, хоч і в спрощеній формі. Тобто, на генетично-ментальному рівні це все зберігається в нашому народі. З іншого боку, середовища життя, які постають в українському суспільстві реалій Майданної України дають нам шанс для оновлення та формування правової системи самоврядування в абсолютно новій парадигмі. А це не лише новітня нормотворча база, а й сучасна стилістика права і навіть енергетика. Тому я би закликав до зваженого підходу до процесу децентралізації, де аж ніяк не годиться поспішати і ставити, як інколи трапляється, воза попереду коня.

Є, як на мене, нагальна необхідність якісної, системно завершеної кодифікації вітчизняного законодавства, без чого неможливий ефективний поступ вперед всієї правової системи.

Сучасна правова практика зіткнулася із реаліями поєднань, співставлень і досить гучних протистоянь на глобальному рівні міжнародної співпраці. У зв'язку з цим можемо згадати феномен ювенального права чи вимог Римського права у системі Міжнародного кримінального суду, з яким в Україні і досі не вирішений конфлікт функціональних допусків та форматів використання.

Сьогодні ми входимо в середовище правових норм, регламентів та стандартів об'єднаного європейського співтовариства. А ЄС не просто пропонує, а вже диктує правові реальності, які у нас, наприклад, міфологізовані. Маю на увазі проблему мораторію на ліс кругляк. Припинення його експорту у нас сприймається як заслуга парламентських популістів-псевдонародників, а в ЄС сприймається як брутальний лобізм, за яким знаходяться мертві зони права. Бо, насправді, європейське товариство пропонує програму порятунку та відновлення українських лісів з одночасною мотивацією розвитку деревообробки як можливостей для широкого загалу середньомасштабних підпри-

емців. Але про це ніхто не бажає говорити, оскільки за цим стоїть велика і напружена робота, тоді як лобіювання монополістів дає прямий матеріальний ефект одразу, живить посадову корупцію та транскордонний бандитизм. А це, крім усього іншого, невичерпні на даний момент юридично-правові лакуни, де нам з вами є над чим працювати.

Подивіться на судові тяжби щодо злочинів на Майдані Гідності, в подіях 2 травня в Одесі чи ситуація навколо Штепи і Єфремова. Все це вже реально запущені процеси-індикатори, які вимагають нагальних конкретних рішень, але найголовніше - фундаментальних змін до КПК, практики судочинства. Вони торкаються подій і сфер фундаментально нової реальності, яка виходить із реалій геостратегічних дій різноформатних сегментів центрів глобального гібридного тероризму в житті держави і громад сучасної Майданної України.

Це лише незначна частина тієї перспективи, над якою ми з вами, шановні колеги, маємо працювати. Нова Майданна Україна – це правова держава з абсолютном прав громадянина і громади.

Павлов С.С.,

кандидат юридичних наук,

професор кафедри права

Вінницького інституту

Міжрегіональної академії управління персоналом,

(м. Вінниця, Україна)

ПРАВОВІ ТРАДИЦІЇ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Протягом ось уже двох десятиліть серія Доповідей ЮНЕСКО з науки регулярно публікує звіти про стан науки, техніки і інновацій (НТІ) по всьому світу. Як стверджується в доповіді ЮНЕСКО «На шляху до науки 2030 року», за останні п'ять років відбулися великі геополітичні зміни, що зробили значний вплив на науку і технологію. Це лише кілька прикладів: «арабська весна» 2011, ядерна угода з Іраном в 2015 р і створення в 2015 р Економічного співтовариства Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), «російська весна в Криму і на сході України», «Сирійський конфлікт», «міжнародні санкції» тощо. На перший погляд багато з цих подій мають мале відношення до науки і технології, однак їх непрямий вплив найчастіше є значним [11].